

HALTERCİLERİN KİŞİLİK ÖZELLİKLERİNİN FARKLI DEĞİŞKENLERE GÖRE İNCELENMESİ

Hakkı ULUCAN¹
Ziya BAHADIR²

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, 2010 Yılında Kayseri ilinde yapılan Türkiye Halter şampiyonasına katılan sporcuların Eğitim düzeyi, Cinsiyet ve Yaş değişkenlerine göre kişilik özelliklerini araştırmaktır. Araştırmada, betimsel nitelikli tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2010 yılında Kayseri ilinde yapılan Türkiye halter şampiyonasına katılan toplam 74 sporcu oluşturmaktadır. Araştırmanın verileri araştırmacı tarafından hazırlanan "Kişisel Bilgi Formu" ve Eysenck kişilik envanteri (EPQ) kullanılarak toplanmıştır. Bu araştırmada Eysenck kişilik envanterinin alt ölçeklerine bağlı olan Nevrotiklik ve Dışadönüklük-içedönüklük boyutları ile ilgili anket soruları kullanılmıştır. Toplanan veriler üzerinde, t-testi ve Kraus valis testi yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen verilerin analizinde [SPSS 15] paket programı kullanılmıştır. Değişkenler arasında ilişki ve farklarda 0.05 önem düzeyi dikkate alınmıştır.

Araştırmanın sonucunda; Yaş durumlarına göre dışadönüklük ve nevrotiklik alt ölçek boyutlarında anlamlı farklılık saptanamamıştır ($p>0.05$). Eğitim boyutunda dışa dönüklük alt ölçeğinde, cinsiyete göre nevrotiklik alt ölçeğinde anlamlı ilişki saptanmıştır ($p<0.05$).

Anahtar Kelimeler: Kişilik, Spor, Eğitim

THE EXAMINATION OF THE WEIGHT LIFTERS PERSONAL TRAITS ACCORDING TO THE SOME VARIABLES

ABSTRACT

The aim of this study is to research educational levels and characteristic qualifications of the athletes having joined to the Turkey Championship of Wrestling, organized in Kayseri in 2010 according to their sex and age variations. The study group of the research consists of 74 athletes having joined to the championship. The datum of the research have been acquired by using the 'Personal Information Form' which was prepared by the researcher and the Eysenck character analysis (EPQ). In this research, together with the questionnaires the dimensions of neurotism and extrovertism /withdrawn which depend on hesubscales of Eysenck character inventory have been used. On the datum acquired, k tst and Kraus valis tests have been applied. In the analysis of the datum acquired in the research, (SPSS 15) has been used. 00.5 importance level has been taken into consideration between the relations and differences of variants.

At the end of the study, no meaningful difference in the dimensions of neurotism and extrovertism subscales according to age have been detected ($p>0.05$). In the subscale of extrovertism in the educational dimension, meaningful relation in the subscale of nevrotism according to sex has been detected ($p>0.05$).

Keywords: Persoality, Sports, Education

¹ Hakkı ULUCAN, Ahi Evran Üniversitesi BESYO, hulucan@ahievran.edu.tr

² Ziya BAHADIR, Spor uzmanı, GSİM Kayseri, ziyabahadir40@hotmail.com

GİRİŞ

Kişilik (personality) kavramının yabancı dillerdeki kökeni persona kelimesinden gelmektedir. Persona Latince tiyatro oyuncularının yüzlerine taktıkları maskeler ile aldıkları rolleri ifade etmektedir (Hjelle ve Ziegler, 1982).

Araştırmacıların tamamen fikir birliğinde olduğu bir kişilik tanımlaması yoktur. Bu nedenle literatürde kişiliği farklı bakışlara göre farklı tanımlamalarına rastlanmaktadır.

Kişilik, bir insanın bütün ilgilerinin, tutumlarının, yeteneklerinin, konuşma tarzının görünüşünün, ve çevresine uyum biçiminin özelliklerini içeren bir terimdir. Bütün bu özellikler, bireyde kendine özgü ve ahenkli bir bütün oluşturur. Kişilik adı altında toplanan bu özellikler bireyi diğer bireylerden ayırıcı niteliğe sahip olur (Savran, 1993, Yüksel, 2006).

Kişilik; bir kişinin zaman içinde az veya çok durağan içsel faktörler biçiminde gösterdiği tutarlı davranışlardır ve bu davranışlar kıyaslanabilir durumlarda diğer insanlardan açıkça farklılık gösterir (Child, 1968).

Kişilik bireyin iç ve dış çevresiyle kurduğu diğer bireylerden ayırt edici, tutarlı ve yapılaşmış bir ilişki biçimidir (Cüceloğlu, 1997).

Terim olarak kişilik, geniş bir fenomenler çeşidine karşılık gelmektedir; kişilik sözcüğünün yaygın kullanımında geleneksel olarak çeşitli kombinasyonlar içinde farklı fikirler bulunmaktadır. Başlangıçtan bugüne kadarki kişilik çalışmalarından yola çıkarak farklı araştırma stratejileri ve kanıtlara sahip olunması hiç de şaşırtıcı değildir (Caprara, 2002, s.201).

Eysenck, kişilik yapısını, birbirinden bağımsız iki uçlu yatay ve dikey iki boyut üzerinden değerlendirmiştir. Yatay boyutun bir ucunda içe dönüklük, öteki ucunda dışa dönüklük; dikey boyutun üst ucunda

nevrotik, alt ucunda normal tipler bulunmaktadır. Bütün insanların kişilik yapıları bu iki boyut arasında bir yerde bulunur. Bu yer, gözlem, dereceli ölçek ve testlerle saptanır. Dikey ve yatay boyutlarda yer alan ve kişiliği oluşturan öğeler, birbirinden ayrı olan, ancak, aralarında bağlantı bulunan dört ayrı düzeye yerleştirilmiştir (Goodworth, 1988).

Eysenck kişilik kuramında kişiliğe boyutsal bir yaklaşım getirmektedir. Eysenck, dört temel boyutla tanımlanabileceğini ve bu boyutların güvenilir ve geçerli biçimde ölçülebileceğini savunmaktadır. Bireyler psikiyatrik hastalığı olsun veya olmasın, bu boyutların her birinde bir konumda yer alırlar ve kişilik yapısı bu konumların özgül ve biricik bileşimi ile tanımlanabilir. Bu kişilik boyutları şunlardır: Nevrotiklik, Dışadönüklük-İçedönüklük, Psikotizm, ve Yalan alt ölçek boyutlarından oluşmakta olup, bizim çalışmamızda 2010 yılında Kayseride yapılan halter Türkiye şampiyonasındaki sporculara, Nevrotiklik ve Dışadönüklük-İçedönüklük alt ölçek boyutlarında kişilik özellikleri incelenmiştir.

Dışa dönüklük-İçe Dönüklük Boyutu (Extraversion) (E):

Eysenck, dışa dönük ve içe dönük kişileri şu şekilde tanımlamıştır; Tipik bir dışa dönüklük, sosyal eğlence ve toplantılardan hoşlanan, o andaki güdülerine göre davranan, can yakıcı şakalar yapmayı seven, gamsız ve tasasız, rahatına düşkün, iyimser, duygularını sıkı denetim altında tutamayan, kolaylıkla sinirlenip, öfkelenen, her zaman güvenilir olmayan, çok arkadaşı bulunan kimselerdir (Koç, 1994, Aydın, 2006).

Tipik bir içe dönük; sessiz, çekingen, insanlardan çok kitaplara düşkün, çok yakın arkadaşları dışında diğer kimselere yakınlık göstermeyen, geleceği planlayan, düşünmeden bir işe girişmeyen, günlük yaşamdaki olayları

ciddiyetle ele alan, düzenli bir hayatı tercih eden, duygularını sıkı kontrol altında tutan, güven verici ve bir dereceye kadar kötümser, ahlaki değerlere büyük önem veren kimselerdir (Koç, 1994).

Nevrotik Boyutu (Neuroticism) (N): Eysenck, nevrotilik deneyimini, dengesizlik, duygusallık ve duygusal dengesizlik deneyimleri ile eş anlamlı kullanmıştır. Nevrotiklik puanı yüksek bir kimse; kaygılı ruh durumu değişken, çoğu kez çöküntülü bir kimsedir. Uykuları kötüdür ve hazım sıkıntıları vardır. Nörotizm (N) de yüksek puan alan tipik bir nörotik ise, şüpheli ve endişeli, sık sık depresyona giren, aşırı duygusal, hemen her türlü uyarıcıya çok şiddetli yanıtlar verendir (Yavuzer,1982). Bu açıdan bakıldığı zaman sporcuların nasıl bir kişiliğe sahip oldukları araştırmacıların dikkatlerini çekmektedir. İnsanın kendini kanıtlamada kullanacağı iş alanı, zorunlu kurallarıyla kişiliğin özgürce gelişimini engellerken spor ve diğer etkinlikler, kişiye baskıdan uzak sınırsız bir alan sunmaktadır(Tosunoğlu,2008)

Spor alanında daha başarılı bireyler yetiştirebilmek ve spor başarı çitasını daha yukarılara çekebilmek için sporcuların ilgi ve ihtiyaçlarını belirleyip daha sağlıklı ve kişilik özelliklerine sahip sporcuların yetiştirilmesi sağlanmalıdır.

Bu sayıttan hareketle bu çalışmanın amacı, 2010 yılında Kayseri ilinde yapılan Türkiye halter şampiyonasına katılan sporcuların kişilik

özelliklerinin belirlenmesidir. Bu temel amaca yönelik olarak aşağıdaki sorulara cevap aranmıştır:

- 1.Sporcuların genel olarak kişilik özellikleri ortalamaları nasıldır?
- 2.Sporcuların eğitim durumlarına göre kişilik özellikleri farklılaşmakta mıdır?
- 3.Sporcuların Cinsiyete göre kişilik özellikleri farklılaşmakta mıdır?
- 4.Sporcuların yaş durumlarına göre kişilik özellikleri farklılaşmakta mıdır?

MATERYAL VE YÖNTEM

Araştırma Deseni

Araştırma betimsel bir nitelikte olup, Halter Türkiye şampiyonasına katılan sporcuların kişilik özelliklerine bakılmıştır.

Araştırma tarama modelindedir. Tarama modelleri, geniş grupları içeren evrenden seçilmiş bir örneklem grup üzerinde yapılan, geçmişte ya da halen var olan bir durumu var olduğu şekliyle incelemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve var olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 1994).

Çalışma Gurubu

Bu araştırmanın çalışma grubunu 2010 yılında Kayseri ilinde yapılan Türkiye Halter şampiyonasına katılan 74 sporcu oluşturmaktadır. Sporcuların Cinsiyet, spor yaptığı kategori, yaş, eğitim ve boş zaman değerlendirmelerine yönelik frekans ve yüzdeler tablo 1’de sunulmuştur.

Tablo 1: Çalışma Grubu

DEĞİŞKENLER	GRUPLAR	F	%
CİNSİYET	ERKEK	35	47,30
	BAYAN	39	52,70
Toplam		74	100
YAŞ	17-19	52	70,27
	20-22	16	21,62
	23-25	6	8,11
TOPLAM		74	100
EĞİTİM	İLKÖĞRETİM	15	20,27
	ORTAÖĞRETİM	50	67,57
	LİSANS	9	12,16
TOPLAM		74	100

Tablo1'de Sporcuların cinsiyet durumlarına göre dağılımları incelendiğinde sporcuların 35'nin (%47,30) Erkek, 39'nun(% 52,70) Bayan olduğu görülmektedir.

Sporcuların yaş durumuna göre dağılımları incelendiğinde 17-19 yaş arası 52 kişi (%70,27), 20-22 yaş arası 16 kişi (%21,62),23-25 yaş arası 6 kişi (%8,11) oluşturmaktadır.

Sporcuların mezun ya da halen okumakta oldukları okulların dağılımına baktığımız zaman 15 kişi (%20,27) ilköğretim, 50 kişi (%67,57) ortaöğretim, 9 kişi (%12,16) lisans eğitimi yapmıştır.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı iki bölümden oluşmaktadır birinci bölüm üç maddeden oluşan sporcuların demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından geliştirilen "Kişisel Bilgiler Formu" kullanılmıştır. Bu formda; cinsiyet, yaş, eğitim durumu, sorularından oluşmaktadır.

Veri toplama aracının ikinci bölümü Sporcuların kişilik özelliklerini belirlemek için Eysenck Kişilik Envanteri kullanılmıştır. Eysenck Kişilik Envanteri Türkçe'ye Topçu (1982) tarafından çevirip uyarlama

çalışmaları yapılmıştır. Topçu (1982) 566 erkek ve 526 kadın toplam 1092 kişilik Türk örneklem grubuna testi uygulayarak testin tüm ölçeklerinin Türkçe formlarının kabul edilir düzeyde güvenilir olduğunu bulmuştur. Elde edilen tüm güvenilirlik katsayıları $p < 0,01$ düzeyinde anlamlı bulunmuştur. Testin tüm ölçeklerinin ilgili kişilik boyutlarını ölçmek için güvenle kullanılabilmesi ifade edilmiştir. Bizim yaptığımız araştırmada Eysenck Kişilik Envanterinin alt ölçeklerine bağlı olan Nevrotiklik ve Dışadönüklük- içedönüklük boyutları ile ilgili sorular kullanılmıştır;

Ankette 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13, 15, 17, 19, 21, 23, 24, 26, 27, 29, 31, 33, 36, 41 ve 43 üncü maddeler dışadönüklük- içedönüklük yapısı ile ilişkili olup 2, 4, 6, 8, 10, 12, 14, 16, 18, 20, 22, 25, 28, 30, 32, 34, 35, 37, 38, 39, 40, 42 ve 44 üncü maddeler ise nevrotiklik yapısı ile ilişkili sorulardır. 11, 15 ve 23. maddeler tersine maddelerdir. Düz maddelerde her "evet" yanıtı 1 puan, her "hayır" yanıtı ise 0 puan alır. Ters maddelerde ise her "evet" yanıtı 0 puan, her "hayır" yanıtı 1 puan almaktadır. Her madde için alınan puanlar toplanarak her kişilik boyutuna ait puanlar hesaplanır. Yüksek puanlar

yüksek düzeyde nevrotikliğe ve yüksek düzeyde dışadönüklük-içedönüklüğe karşılık gelir. Uluğ (1990) yılında depresif bozukluklarda kişilik özellikleri adlı çalışmasında 21 soru içeren Dışadönüklük-içedönüklük 13 puanın üzerine çıkıldıkça dışadönük-içedönük özelliklerin, 23 soru içeren nevrotiklik ile ilgili bölümden 11 puanın üzerine çıkıldıkça nevrotik özelliklerin görüldüğünü vurgulamıştır.

Verilerin Analizi

Çalışmaya katılan bireyler hakkında tanımlayıcı bilgiler sağlamak

amacıyla çalışmada kullanılan testlere ilişkin tablolarda ortalama, standart sapma, minimum ve maksimum değer gibi tanımlayıcı istatistikler de verilmiştir. Daha sonra bireylerin EPQ ölçeğinden elde edilen dışadönüklük-içedönüklük ve nevrotiklik puanlarının eğitim, cinsiyet ve yaş kategorilerine göre farklılık gösterip göstermediği t testi ve Kruskal Wallis testi kullanılmıştır. Değişkenler arasındaki ilişkiler ve farklarda 0.05 önem düzeyi dikkate alınmıştır.

BULGULAR

Tablo 2: Sporcuların Kişilik Özellikleri Ortalamaları Ve Standart Sapmaları

	N	\bar{X}	Ss	Min.	Max.
DIŞA-İÇE DÖNÜKLÜK	74	13,33	3,47	3	20
NEVROTİKLİK	74	12,85	4,88	0	23

Tablo 2'de Sporcuların kişilik özelliklerine ilişkin ortalamalara ve standart sapmalara baktığımız zaman, Dışadönüklük alt ölçeği boyutunda

($\bar{X} = 13,33 \pm 3,47$). Nevrotiklik alt ölçeği boyutunda ise ($\bar{X} = 12,85 \pm 4,88$) olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Sporcuların Eğitim Durumlarına Göre Kişilik Özelliklerinin Karşılaştırılması

	EĞİTİM	N	SIRA ORT.	Sd	χ^2	p
DIŞA-İÇE DÖNÜKLÜK	İLKÖĞRETİM	15	39,00	2	9,71	,021
	ORTAÖĞRETİM	50	35,18			
	LİSANS	9	57,93			
NEVROTİKLİK	İLKÖĞRETİM	15	49,75	2	,764	,858
	ORTAÖĞRETİM	50	34,50			
	LİSANS	9	40,25			

Tablo 3'de Sporcuların eğitim gördükleri okullara göre kişilik özelliklerinde farklılık olup olmadığı Kruskal Wallis h testi ile karşılaştırılmış, Eğitim durumuna göre sıra ortalamalarına bakıldığında; Dışa dönüklük boyutunda anlamlı farklılık görülmektedir ($P < 0.05$) Sıra ortalamalarına bakıldığında en

yüksek ortalamanın lisans eğitim durumuna sahip bireylerde, bunu ilköğretim ve daha sonra ortaöğretimin takip ettiği bulunmuştur. Nevrotiklik boyutunda ise gruplar arasında anlamlı farklılığa rastlanmamıştır ($P > 0.05$).

Tablo 4: Sporcuların Cinsiyetlerine Göre Kişilik Özellikleri

	CINSİYET	N	\bar{X}	Ss	t	p
DIŞA-İÇE DÖNÜKLÜK	ERKEK	35	12,94	3,78	,926	,358
	BAYAN	39	13,69	3,18		
NEVROTİKLİK	ERKEK	35	10,94	4,35	-3,40	,001
	BAYAN	39	14,56	4,74		

Tablo 4'te Sporcuların cinsiyetlerine göre kişilik özelliklerinde farklılık olup olmadığı bağımsız örneklerde t testi ile karşılaştırılmış, tabloda görüldüğü üzere; Dışa dönüklük alt ölçeği

boyutunda cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülmektedir ($p > 0.05$). Nevrotiklik alt ölçeği boyutunda ise bayan sporcuların lehine anlamlı farklılık bulunmuştur. ($p < 0.05$)

Tablo 5: Sporcuların Yaş Durumlarına Göre Kişilik Özellikleri

	YAŞ	N	SIRA ORT.	Sd	χ^2	p
DIŞA-İÇE DÖNÜKLÜK	17 -19	52	38,34	2	4,83	,185
	20 -22	16	29,84			
	23-25	6	48,10			
NEVROTİKLİK	17-19	52	40,13	2	6,31	,097
	20-22	16	28,09			
	23-25	6	33,70			

Tablo 5 te sporcuların yaş durumlarına göre kişilik özelliklerinde farklılık olup olmadığı Kruskal Wallis h

testi ile karşılaştırılmış, gruplar arasında dışa dönüklük ve nevrotiklik alt

boyutlarında anlamlı farklılık bulunmamıştır($p>0,05$)

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yapmış olduğumuz çalışmada sporcuların genel olarak ortalamalarına baktığımız zaman Dışadönüklük-İçedönüklük boyutunda (\bar{X} 13,33 \pm 3,47), Nevrotiklik alt ölçeği boyutunda ise (\bar{X} 12,85 \pm 4,88) dir.

Uluğ (1990:21) yapmış olduğu çalışmada depresif çocuklarda Dışadönüklük-İçedönüklük boyutunda 13 puanın üzerine çıkıldıkça Dışadönüklük özelliklerin, Nevrotiklik ile ilgili bölümden 11 puanın üzerine çıkıldıkça Nevrotik özelliklerin söylenebileceğini vurgulamıştır. Bu açıklama doğrultusunda halter sporcularının ölçekten elde etikleri ortalama puanlara bakıldığında dışadönük eğilim gösterdikleri aynı zamanda nevrotik eğilim gösterdikleri söylenebilir.

Tablo 3'de Sporcuların eğitim durumlarına göre kişilik özelliklerine yönelik yapmış olduğu Kraus Waallis-h testine göre Dışadönüklük-İçedönüklük alt ölçek boyutlarında istatistiksel olarak anlamlı farklılık saptanmıştır($P<0.05$). Sporcuların Nevrotiklik alt ölçek boyutunda eğitim durumlarına göre kişilik özelliklerine yönelik karşılaştırmada gruplar arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır ($P>0.05$). Yıldız ve Ark. (2009) farklı liglerde yer alan futbolcuların kişilik özelliklerine yönelik olarak yapmış oldukları çalışmada Dışadönük-İçedönük ve Nevrotiklik alt boyutları arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır. Çimen(2007)'de Ankara Bölgesi Klasman Futbol Hakemlerinin Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi ile ilgili yaptığı çalışmadan eğitim durumları değişkenine göre gruplar arasında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır. Bu durum bizim çalışmamızın nevrotiklik kısmını destekler niteliktedir.

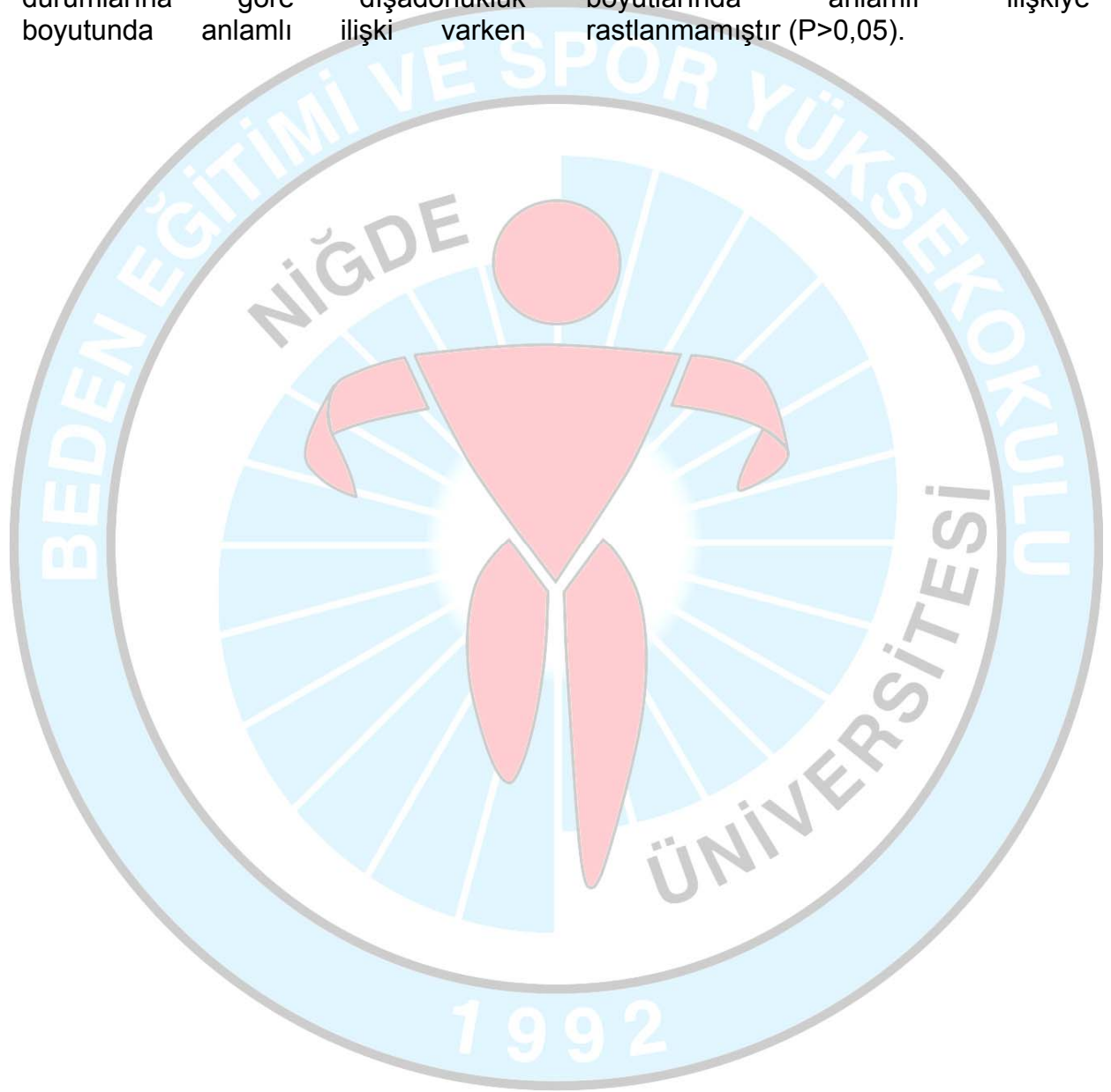
Tablo 4'de Sporcuların cinsiyetlerine göre kişilik özelliklerine yönelik istatistiksel verilere baktığımız zaman Dışadönüklük-İçedönüklük boyutunda gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmamıştır ($P>0.05$). Nevrotiklik boyutunda ise gruplar arasında anlamlı ilişkiye rastlanmıştır ($P<0.05$). Fark bayanların lehinedir. Tosunoğlunun (2008) ortaöğretimde okuyan takım sporlarıyla uğraşan sporcu öğrencilerin spor branşlarına göre kişilik özelliklerini incelediği çalışmada Dışadönüklük-İçedönüklük alt boyutunda cinsiyete göre anlamlı düzeyde fark bulunmazken bayan sporcuların nevrotiklik puanı erkek sporculardan anlamlı derecede büyük çıkmıştır. Akdoğan ve Ark. (2006) tarafından Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi Spor Yüksekokulu öğrencileri ile Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi öğrencilerini cinsiyet değişkenine göre kişilik özelliklerine yönelik araştırmasındaki bulgulara göre cinsiyete göre nevrotiklik ve dışadönüklük alt boyutunda anlamlı ilişki saptanmıştır bu bulgular bizim cinsiyete göre nevrotiklik bulgularını destekler niteliktedir

Tablo 5 de Sporcuların yaş değişkenine göre kişilik özelliklerine yönelik istatistiksel verilere baktığımız zaman anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır ($P>0,05$). Çimen (2007) Ankara Bölgesi Klasman Futbol hakemlerinin kişilik özelliklerinin incelendiği çalışma birçok alt ölçekte bizim çalışmamızla paralellik gösterdiği tespit edilmiştir. Komitoğlu (2009) yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin sınıf yönetimi becerileri ile kişilik özelliklerinin incelenmesine yönelik araştırmada yaş değişkenine göre birçok alt boyutta farklılık görülmemesi bizim çalışmamızı paralellik göstermektedir.

Sonuç olarak; Haltercilerin kişilik özelliklerinin Dışadönüklük-İçedönüklük

ve Nevrotiklik alt ölçek boyutundaki ortalama puanları ölçekten alınan puanlara göre orta düzeydedir. Dışadönüklük-içedönüklük boyutundaki ortalamaya göre sporcuların Dışadönüklük özellikleri içedönüklük özelliklerine göre daha fazladır. Değişkenlere göre sporcuların Eğitim durumlarına göre dışadönüklük boyutunda anlamlı ilişki varken

($P < 0,05$), Nevrotiklik boyutunda ilişkiye rastlanmamıştır ($P > 0,05$). Cinsiyet değişkenine göre Dışadönüklük boyutunda anlamlı ilişkiye rastlanmazken ($P > 0,05$), Nevrotiklik boyutunda anlamlı ilişki vardır ($p < 0,05$). Sporcuların yaş değişkenine göre Dışadönüklük ve nevrotiklik alt ölçek boyutlarında anlamlı ilişkiye rastlanmamıştır ($P > 0,05$).

KAYNAKÇA

1. Aydın, A.(2006). **Gelişim ve Öğrenme Psikolojisi**. 7. Baskı. Ankara:Tekağaç Eylül Yayınları.
2. Akdoğan, S., Arslan, F., Bayraktar, G.(2007). "Gazi Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu Öğrencileri ile Gazi Üniversitesi Eğitim Fakültesi Öğrencilerinin Cinsiyet Değişkenine Göre Kişilik Özelliklerinin İncelenmesi".Çukurova Üniversitesi 5. Ulusal Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Sempozyumu. Adana.
3. Cappara, C.V. (2002). Personality psychology: Filling the gap between basic process and molar functioning. C.
4. Von Hofsten ve L. Bäckman (Eds.), *Psychology at the turn of the millennium: Volume 2: Social, developmental and clinical perspectives* (s.201-224). Florence, KY: Taylor and Frances.
5. Child, I.L. (1968). Personality in culture. E. F. BORGATTA & W. W. LAMBERT (Eds.), *Handbooks of personality theory and research*. Chicago: Rand McNally.
6. Cüceloğlu, D. 1997, **İnsan ve Davranış: Psikolojinin Temel Kuramları**, Remzi Kitapevi, İstanbul.
7. Çimen, S.(2007). Ankara bölgesi klasman futbol hakemlerinin kişilik özelliklerinin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Gazi üni. Eğitim bilimleri enstitüsü, Ankara.
8. Eysenck,H.J., Eysenck,B.G.(1978).Eysenck Personality Questionnaire, London. Goodworth, C.(1988). **The Secrets Of Successful Leadership And People Management**. London: Heinemann Pub.Ltd.
9. Hjelle, L.A. Ziegler, D.J., 1982,**Personality Theories Basic Assumptions Research and Applications**, Second Edition, McGraw-Hill International Book Company, U.S.A.
10. Karasar, N. (1994). "Bilimsel Araştırma Yöntemi: Kavramlar, İlkeler, Teknikler". Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
11. Koç,Ş.(1994).**Spor Psikolojisine Giriş**. İzmir: Saray Medikal Yayıncılık.
12. Komitoğlu, D.(2009) "Sınıf Öğretmenlerinin Sınıf Yönetimi Becerileri İle Kişilik Özellikleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi " Yeditepe Üniversitesi , Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi , İstanbul (Flaştan)
13. Savran, C. (1993). Sıfat Listesinin (Acı) Türkiye Koşullarına Uygun Dilsel Eşdeğerlilik, Geçerlilik, Güvenirlilik, Norm Çalışması ve Örnek Bir Uygulama (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı. İstanbul.
14. Topçu S (1982) Çocuk ve yetişkinlerde kişilik boyutları ile bu boyutlarda kültürler-arası ayrımlıklar. Basılmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi: Ankara.
15. Tosunoğlu, F. (2008). Orta öğretimde okuyan takım sporları ile uğraşan sporcu öğrencilerin spor branşlarına göre kişilik özelliklerinin incelenmesi. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi üniversitesi Eğitim bilimleri enstitüsü. Ankara
16. Uluğ, B.(1990). "Depresif Bozukluklarda Kişilik Özellikleri". **Uzmanlık Tezi**. Hacettepe Üniversitesi Tıp Fakültesi Psikiyatri Anabilim Dalı. Ankara.
17. Yavuzer, H.(1982). Çocuk ve Suç. 2. Baskı. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
18. Yıldız, M. (2008). Farklı liglerde yer alan futbolcuların kişilik tipleri ile sürekli öfke-öfke ifade tarzlarının incelenmesi, Yayımlanmamış doktora tezi, Gazi üniversitesi, sağlık bilimleri enstitüsü, Ankara.
19. Yüksel, Ö.(2006). **Davranış Bilimleri**. Ankara: Gazi Kitapevi.